

УДК 687.01

Колосніченко¹ Олена Володимирівна, доцент,
Васильєва² Олена Сергіївна доцент,
Приходько-Кононенко Ірина³ Олександрівна доцент,
Васильєва⁴ Ірина Валентинівна доцент
Київський національний університет технологій та дизайну
E-mail: lena.w.s@i.ua

АРХІТЕКТУРНІ ФОРМИ ДЕРЕВ'ЯНОГО ЗОДЧЕСТВА - ДЖЕРЕЛО ДИЗАЙН-ПРОЕКТУВАННЯ КОЛЕКЦІЇ МОЛОДІЖНОГО ОДЯГУ

Анотація Стаття присвячена проблемам дизайн-проекткування сучасних колекцій одягу на основі архітектурних форм стилю модерн та дерев'яної архітектури. Представлено результати аналітичного дослідження різновидів архітектурних форм дерев'яних будинків їх характерні зовнішній - внутрішній устрій, будову дахів та елементи декору. Визначено основні формоутворюючі принципи та критерії, що їх характеризують. Проведено аналіз використання елементів дерев'яної архітектури та стилю модерн в сучасній архітектурі. Проведено структурний аналіз літературних джерел, морфологічний аналіз та тенденції розвитку форм у сучасному одязі. та загальну методологію проектно-типологічного підходу до проектування комплексних об'єктів. Запропоновано підходи та виокремлено основні складові форм дерев'яної архітектури та стилю модерн для використання у проектуванні колекції сучасного молодіжного одягу.

Ключові слова: дерев'яна архітектура модерну; розробка колекцій; морфологічний аналіз; гармонізація формоутворюючих елементів одягу.

Постановка проблеми. Зовнішня форма одягу завжди залишається пріоритетною при створенні сучасних колекцій одягу, особливо молодіжного напрямку. Безперечним є той факт, що в процесі проектування костюма форма займає

¹ © Колосніченко О.В.

² © Васильєва О.С.

³ © Приходько-Кононенко І.О.

⁴ © Васильєва І.В.

головне місце, бо володіє здатністю фіксувати найбільш стали риси часу. При цьому, костюм дає можливість виявити певну форму епохи, що є узагальненням перспективних напрямків розвитку процесу формоутворення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема проєктування одягу та нових дизайн-об'єктів розглядали такі вчені: Пашкевич К.Л. [1], Чуприна Н. В. [2], Малінська А. М. [3] та інші. Однак питання удосконалення принципів морфологічної трансформації для створення нових дизайн-об'єктів не достатньо досліджено і потребують подальшої вивчення

Формування цілей статті. Мета статті - визначення різновидів внутрішньої будови архітектурних форм на прикладі дерев'яної архітектури та стилю модерн, аналіз їх розвитку в сучасних архітектурних стилях та визначення під їх впливом складових елементів та підходів в дизайну колекцій молодіжного одягу.

Основна частина. Стиль модерн [3-6] виник, розвинувся і завоював світ за дуже короткий проміжок часу: два десятиліття кінця XIX - і стільки ж на початку XX століть. Він проник в усі види мистецтва, а також у побут: меблі, килими, посуд, тканини, освітлювальні прилади. В архітектурі модерн виник як протипага еkleктичним течіям XIX століття, в той час будинки створювались в стилях неоготики, неоренесанса, неорококо. Модерн сформувався як «анти еkleктичний» рух, пов'язаний з негативним ставленням до наслідування минулих стилів і бажанням створити стиль, який би відповідав своїй епосі. Але формальні прийоми і принципи еkleктики вплинули на розвиток форм модерну. Зміни форм та конструкцій спостерігалися зі стародавніх часів до епохи модерну; силуети будинків змінювались від нестриманих до витончених, вишуканих.

У період розвитку модерну з'явилося велика кількість різних груп, шкіл, об'єднань, майстерень. Кожна з них формувала свої власні стилістичні напрямки, елементи, манеру. Загальними ознаками, що об'єднують всі напрямки в один спільний стиль, є теоретичні ідеї, технічні прийоми, загальні методи і закони для побудови об'ємно-просторових, композиційних і декоративних рішень. При сильному прагненні

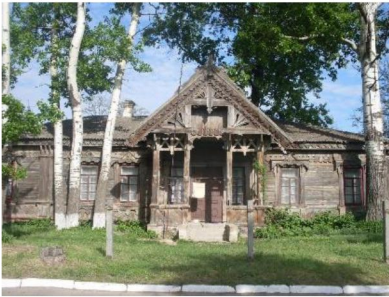
і бажанні, теоретики і практики архітектури не були спроможні винайти єдиний стиль. Для модерну притаманно різноманіття джерел натхнення, декоративних форм, композиційних прийомів, ідей, принципів. Найбільш видатні автори, імена яких як вчених чи проєктантів зазвичай пов'язують зі стилем модерн в Україні є Чепелик В.А., Городецький В.В., Кричевський В.Г., Фомін І.О. та інші [4].

Україна протягом довгих віків була країною в якій здебільш будували з деревини, що відображалось на архітектурі. Стародавні слов'яни відрізнялися власним сприйняттям будівельної краси, почуттям пропорцій, злиттям архітектурних споруд із навколишньою природою. Древні дерев'яні будівлі не збереглися до нашого часу, але архітектурний стиль народу дійшов до нас у пізніших дерев'яних будівлях, старовинних часописах, малюнках.

Стиль модерн проникає і швидко знаходить своїх прихильників, поширюється не тільки у великих містах України (рис.1), але й в провінціях. Формування стилю в Україні відбувалося, з одного боку, під впливом зовнішніх чинників (європейських та російських напрямів) та місцевих умов різного характеру, як то: природні, кліматичні та географічні, а також культурні та соціальні особливості регіону. У кінці XIX століття значний внесок в розвиток стилю модерн зробило поєднання традицій архітектури і розвиток будівельної галузі, на які впливало українське бароко і класицизм XVIII - XIX століть. Однією з важливих особливостей формування стилю був його зв'язок з традиційними, вже сформованими стилістичними прийомами і формами.

Планування внутрішнього простору будівель в стилі модерн залежало від умов побуту і діяльності власників та господарів, що не суперечалось з важливим принципом стилю модерн, а саме відповідності планувальної структури будівлі з функціональними вимогами замовника. У даному випадку схема розташування приміщень диктувалися функціональними потребами замовників, а не естетичними уявленнями архітекторів, як прийнято було в Європі.

Традиційність відображала велику роль у формуванні та розвитку об'ємно-планувальних рішень житлових та громадських будівель часів модерну в архітектурі. Всі житлові будинки, збудовані в цьому стилі в Україні, зберігали основні традиційні принципи і прийоми побудови внутрішньої планувальної структури (рис. 1).

а

б

в

г

Рис. 1. Приклади українського дерев'яного модерну:
а) арх. В.Городецький, с.Мошни, будівля земської лікарні;
б) Трускавець. Дерев'яний будинок кінця XIX ст.,
нині Художній музей Михайла Біласа;
в) Бакирівка, П'ятницька церква, 1891 р. Сумська область;
г) Київ, Андріївський узвіз, житловий будинок XIX ст.

У стилістиці української архітектури спостерігається більша інерційність, ніж у Європі та європейській Росії (рис. 2). Зміна стилів цих теренах відбувалася значно довше.

Цим обумовлено співіснування і взаємопроникнення кількох стилістичних систем (еклектики, модерну, неокласицизму) наприкінці XIX - початку XX століть і збереження декоративних і композиційних рис модерну в післяреволюційній житловій архітектурі 20-х років.

а

б

в

г

д

Рис. 2. Оформлення будинків в стилі модерн:

- а) старий будинок дерев'яного модерну з реконструйованим дахом
Екатеренбург;*
- б) дерев'яний будинок в стилі модерн з реконструйованим дахом;*
- в) будинок купця Лагутина . м. Воронеж;*
- г) будинок в стилі модерн Фінляндія;*
- д) вітрина магазину м. Арбуа, Франція.*

Зовнішній вигляд такого типу будівель залишався аналогічний промисловій архітектурі Європи першої половини - середини XIX століття. Стил модерн в архітектурі застосовувався переважно в якості декору.

У мистецтві пропилового різьблення, попитом користувалося оздоблення карнизів, балконів, віконних та дверних отворів. Будинок, різьблений фризом, нагадував ажурну стрічку мережива. Цей багатий потік орнаментальної техніки народних майстрів з'явився своєрідною реакцією на архітектурні принципи класицизму. Художнє різьблення по дереву було особливою прикрасою дерев'яних будівель. Ця традиція живе в народі і в наші часи.

Модерн був досить широко поширений в дерев'яній архітектурі міст. У цьому стилі будувалися як індивідуальні особняки, громадські будівлі, які повністю відображали ідеологічні та естетичні принципи, також будинки рядової забудови кварталів, в яких використовувалися лише декоративні елементи стилю.

У містах для будівництва використовувалися принципи європейського та центрально-російського напрямків стилю модерн, також з'являлися композиційні рішення, які побудовано за власними традиціями місцевого зодчества (Слобожанщини, Черкащини, Полтавщини тощо) в поєднанні з передовими західними ідеями і функціонально-культурними вимогами, використанням кольорового оздоблення. Зазначимо, що модерн був і залишається широко поширеним в дерев'яній архітектурі міст: будувалися індивідуальні та громадські будівлі, які повністю відображали ідеологічні та естетичні принципи, а також житлові ряди типової забудови кварталів, в яких використовувалися лише декоративні елементи стилю.

Актуальними залишалися традиційні структури вуличних фасадів типізованих одноповерхових будинків, які можна віднести до стилю модерн декоративним оформленням віконних наличників, входів, карнизів, фронтонів, вхідних груп (рис.3). При цьому, традиційна народна дерев'яна архітектура залишалася тектонічною, декор мав смислове навантаження, не повторював народні традиції, що було суттєвим при широкому використанні. Тому, за допомогою нових об'ємно-планувальних і композиційних систем, декоративних елементів, форм та прийомів, дерев'яна архітектура міст збагачувалася та оновлювалася.

Рис. 3. Елементи декору вікон та даху в стилі модерн

Відомо [4], що стиль модерн в архітектурі міст має такі особливості: наслідування в плануванні і композиції зразкам раніше побудованих будівель, зведених з дерева та каменю; простота об'ємно-просторових рішень будівель з великою варіабельністю. Характерними архітектурними та декоративними прийомами українського модерну було широке використання різьблення (пропильної, накладної, об'ємної накладної); зосередження декору навколо віконних, дверних прорізів, в під карнизних просторах; використання фактури стіни як засобу виразності, поєднання різних фактур і матеріалів

обробки фасадів; введення нових елементів (веж, наметів, куполів тощо). Тому, дерев'яні будівлі за проектами архітекторів являли собою симбіоз народних традицій і ідей європейської архітектури. У композиції об'ємів і фасадів одночасно проглядаються «націоналізм», «раціоналізм» і «інтернаціоналізм» модерну, що виражається у виборі архітектурних і декоративних елементів, їх поєднанні і розміщенні.

Використовувалися декоративні прийоми й елементи європейського модерну (національно-романтичного, інтернаціонального і раціоналістичного напрямів), декоративні елементи і деталі виконувалися у вигляді об'ємних деталей (гирьки, решітки, піки, шпилі та ін.); декор виконував також конструктивну функцію у проектних рішеннях. Модерн в декорі будинків виражався оздобленням балконів. Кути фасаду декорували плоскими різьбленими візерунками, частіше ув'язненими в рамку (рис.3). Прикраси елементів будинки не були надмірними, шукали цю красу не в оздобленні фасадів, а в найголовнішому і самому складному - в гармонії пропорцій і стрункості силуету.

Слід зазначити, що український модерн, а особливо дерев'яна архітектура тісно пов'язана з українською традиційною хатою. Розглянемо більш докладно. Весь фронтон хати важливо іменували "чолом" і густо прикрашали різьбленням з символами оберегу. Покрівля, як найважливіша частина, згодом стала символом будь-якої дерев'яної споруди. Різновиди дахів архітектури модерну наведено на рис. 4.

Найбільш простим був "клітський" верх - простий двосхилий дах на кліті. "Шатровим" верхом у вигляді високої восьмигранної піраміди прикрашалися зазвичай храми.

Вигадливим був "кубуватий верх", що нагадує масивну чотиригранну цибулину. Таким верхом прикрашалися терема. Досить складною в роботі була "бочка" - двохскатне покриття з пологими криволінійними абрисами, що завершуються гострим гребенем.

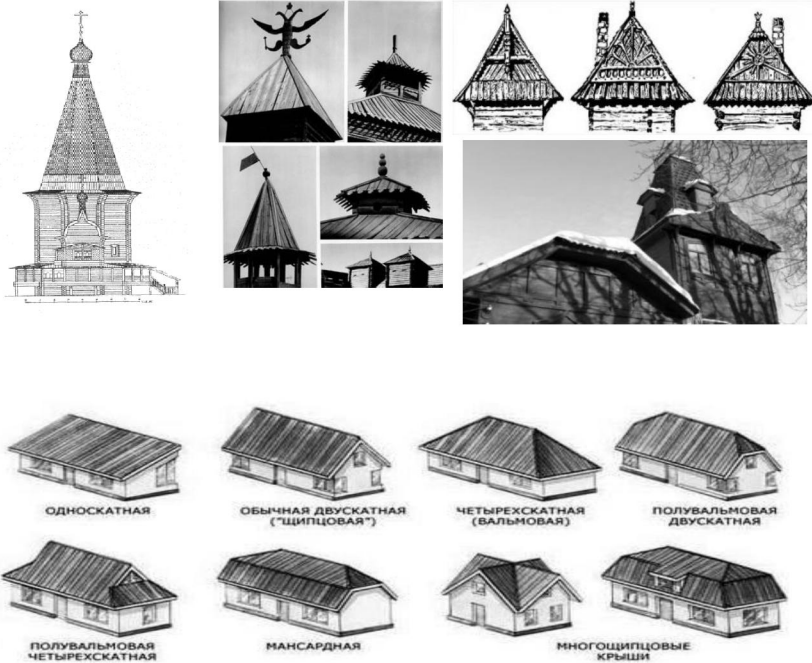

Рис.4. Дахи дерев'яної архітектури

Найпростішою і давньою формою дерев'яного храму була "клітська". Так будувалися церкви і каплиці. Це два або три зруби, з'єднані один з одним із заходу на схід. У церкві належало три зруби (трапезна, храм і вівтарний прируб), в каплиці - два (трапезна і храм). Маленькі каплиці в безлічі ставилися у віддалених селах, на роздоріжжі, над великими кам'яними хрестами, над джерелами. Священиків у каплиці не було, вівтаря тут не робили. А служби проводили самі селяни, самі хрестили і відспівували.

Такі невибагливі служби проходили, як і у перших християн, зі співом коротких молитов о першій, третій, шостій та дев'ятій годині після сходу сонця; звідси і сама споруда отримала свою назву. Таким чином, завдяки створенню нового сучасного стилю модерн, дерев'яна архітектура розвиває нові

можливості та витончені композиційні рішення. Вона стає різноманітною по формі та більш досконалою.

Наведені дослідження з вивчення першоджерела допомагають розібратися в головних принципах побудови зовнішньої форми, конструкції, оздоблення для застосування елементів архітектурного модерну в колекціях сучасного одягу та аксесуарів з метою створення відповідного образу. Митці різних галузей постійно звертаються до цієї тематики: при створенні реклами, предметів побуту та інтер'єрів, рекреаційних зон відпочинку.

Ще одним аргументом на користь обраного першоджерела слугує те, що саме по собі дерево - це природний матеріал, невід'ємна частина екології. Хоча, в теперішній час багато людей нехтує матеріалами природного характеру: винаходять більш доступні за ціною та менш якісні; одяг з натуральної сировини витісняється виробами з синтетичних матеріалів.

Все це вимагає застосування матеріалів з натуральних волокон для розробки колекцій сучасного одягу. Природні матеріали дають змогу поліпшити експлуатаційні та естетичні показники, конструктивно-технологічні особливості проектування та виготовлення колекції, що робить вироби ергономічними. Також одяг сучасної людини має відповідати її оточенню та емоційній складовій, виконувати інформаційну функцію.

Впродовж часу люди прагнули до змін та вдосконалення життя. Розвивали та винаходили стилі одягу та його нові конструкції та форми. Сучасний стилі використовують елементи модерну (форми та ліній, орнаменти), як в архітектурі, так і в фешн індустрії, задовольняють потреби споживачів.

Об'єднання особливостей форм та структур дерев'яного планування, елементи декору, об'ємність та різьблення дерев'яної архітектури періоду модерну з сучасними потребами споживачів дозволяють виокремити основні складові для їх подальшого використання у проектуванні колекції сучасного одягу. Відсутність яскравих кольорів, якими володіє деревина, визначає кольорову гаму та зосереджує увагу на різноманітті форм одягу, елементах декору та перфорацію, яка притаманна

для архітектури модерну та відповідає модним тенденціям та вимогам споживачів.

Саме поєднання основних характеристик деревини та особливості архітектури часів модерну поставило завдання створення сучасної колекції жіночого одягу з природних матеріалів, до якої постійно повертаються дизайнери в усі часи.

Крім того, спостерігається зацікавленість світових дизайнерів матеріалами з високим змістом натуральних волокон для створення власних колекцій одягу та аксесуарів, взуття (Lacoste, Salvatore Ferragamo, Zaha Hadid, Gentle Giants Studio та інші (рис. 5).

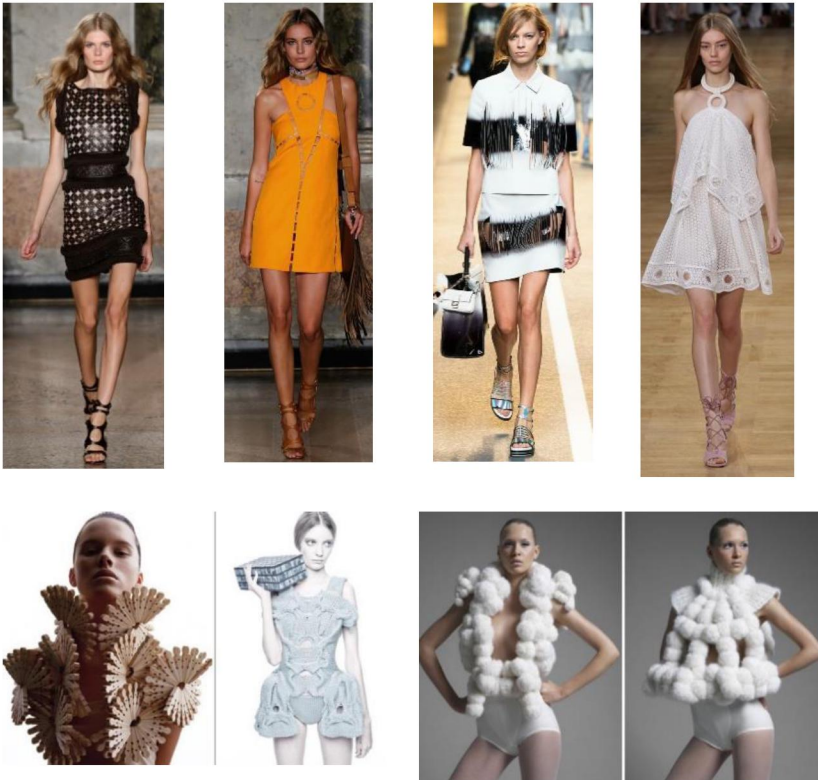

Рис.5. Звернення дизайнерів до теми дерева та натуральних матеріалів

З розвитком цивілізації людина змінювала зовнішні форми архітектурних споруд, методи їх обробки, декорування. Дерево почали витісняти сучасні матеріали; при цьому предмети екологічного походження стають розкішшю. Саме тому застосування природних матеріалів для створення сучасного одягу на основі різноманітності форм має велике значення. Про це свідчить зацікавленість споживачів до виставок дерев'яної майстерності, а також збільшення інтересу до теми використання екологічних матеріалів в цілому.

Дослідження відповідності теми першоджерела актуальним тенденціям сьогодення проводилось шляхом аналізу тенденцій моди, які прогнозують трендсеттерські агенції у передуючих сезонах [5]. Жіночність і яскравість – основні тренди моди сьогодення. Модною тенденцією є увага до легких топів, суконь, спідниць та блузок. Матеріалами служать натуральний шовк, мереживо, шифон. Серед стилів домінує мінімалізм. Сукні консервативні, але напівпрозорі тканини і високі розрізи не дають їм втратити свою сексуальність і жіночність. В моді однотонні лаконічні ансамблі з льону та металізованих матеріалів.

Об'єднання особливостей форм та структур дерев'яного планування, елементи декору, об'ємність та різьблення дерев'яної архітектури періоду модерну з сучасними потребами споживачів дозволяють виокремити основні складові форми для їх подальшого використання у проектуванні колекції сучасного одягу (рис. 6). Аналіз колекцій провідних дизайнерів світу свідчить про неодноразове звернення до теми першоджерела при створенні власних колекцій одягу. Модний дім Сальваторе Феррагамо (Salvatore Ferragamo) представив цікаві моделі, зв'язані гачком: прості нехитрі візерунки вишукано і тонко обіграні; строгість, чіткість - нічого зайвого; мотиви легко і невимушено вписані в геометрію високої моди. У рамках екологічної лінії Conscious line марка H & M представила нову колекцію під назвою Exclusive Glamour. Всі моделі цієї колекції зроблені з перероблених матеріалів та органічної бавовни. Концепція модної колекції одягу Сандри Бекланд ґрунтується на доданні матеріалами виразної форми та геометрії.

Рис.6 Різновиди використання об'ємності при створенні колекції

Природні матеріали дають змогу поліпшити експлуатаційні та естетичні показники, конструктивно-технологічні особливості проектування та виготовлення колекції, що роблять вироби ергономічними. Одяг людини має відповідати її оточенню та емоційній складовій. Для модерну притаманно різноманіття джерел натхнення, багатство характерних декоративних форм, композиційних прийомів, м'якість та плавність ліній, що надає змогу знаходити їм нові звучання в модних колекціях.

Висновки. Застосування принципу морфологічної трансформації для створення нових дизайн-об'єктів надає процесу дизайн-ергономічного проектування одягу принципово нових функціональних можливостей для поліпшення їх естетико-експлуатаційних властивостей. Трансформація виступає як морфологічний засіб, при якому форма набуває здатності змінювати свої просторові характеристики, що сприяють видозміні функції призначення. Створення молодіжної колекції сучасного одягу під впливом тенденцій стилю модерн може базуватися на колористичній гамі данного стилю, на особливостях конструктивних рішень, особливо опорно - балочної системи, на трансформації традиційних для стилю модерн ліній (удар біча, кукурбіта тощо).

Перспективи подальшого дослідження. Для встановлення зв'язку між силуетними параметрами різновидів форм архітектурних споруд стилю модерн, необхідно також дослідити їх вплив з метою систематизації інформаційного вихідного масиву. Все це дозволить удосконалити процес формування сучасних силуетів при створенні молодіжної колекції сучасного одягу.

Література

1. *К.Л Пашкевич* Дизайн-проекування систем одягу на засадах тектонічного підходу// Пашкевич К.Л., Колосніченко М.В., Герасименко ОД, Скрипченко АГ, Фролов ІВ // ВІСНИК КНУТД. №3 (110), 2017.

2. *Малинская А.* Проектирование тектоничных форм одежды / Пашкевич К., Колосніченко М, Малинская А.// III-D INTERNATIONAL SYMPOSIUM CREATIVITY TECHNOLOGY MARKETING. ОСНОВНЫЕ ФАКТОРЫ. 2014 – С.153-157
3. *N.V. Chouprina.* Sources of Receiving Information of Modern Tendencies in Fashion Industry./ Chouprina N.V. // *Fibres and Textiles (4)* 2016 – P.47-54.
4. Історія української архітектури / Ю.С.Асеев, В.В.Вечерський, О.М.Годованюк та ін.; за ред. В.І.Тимофієнка. – К.: Техніка, 2003. – 472 с.
5. [Електронний ресурс]: Архітектурний модерн Якова Пауценка. Режим доступу: <http://library.kr.ua/elib/pauchenko/2/index.html>
6. *Гейл К.* Мода и текстиль: рождение новых тенденций [Текст] / К.Гейл, Я. Каур; перевод с англ. Т.О.Ежов; науч. ред. Т.В. Кулахметова. – Минск: Гревцов Паблишер, 2009. – 240 с.

Анотация

Колосніченко А.В., Васильєва Е.С., Приходько-Кононенко І.А., Васильєва І.В. Архитектурные формы деревянного зодчества – источник дизайн-проектирования коллекции молодежной одежды. Статья посвящена проблемам дизайн-проектирование современных коллекций одежды на основе архитектурных форм стиля модерн и деревянной архитектуры. Представлены результаты аналитического исследования разновидностей архитектурных форм деревянных домов и их характерное внешнее - внутреннее устройство, строение крыши и элементы декора. Определены основные формообразующие принципы и критерии, характеризующие их. Проведен анализ использования элементов деревянной архитектуры и стиля модерн в современной моде. Проведен структурный анализ литературных источников, морфологический анализ и тенденции развития форм в современной одежде, и общую методологию проектно-типологического подхода к проектированию комплексных объектов. Предложены подходы и выделены основные

составляющие форм деревянной архитектуры и стиля модерн для использования в проектировании коллекции современной молодежной одежды

Ключевые слова: деревянная архитектура модерна; разработка коллекций; морфологический анализ; гармонизация элементов.

Abstract

***Kolosnychenko O.V., Vasilieva O.S, Prikhodko-Kononenko I.O, Vasilieva I. V. Architectural forms of wood distribution – source for design of youth clothing collection.** The article is sanctified to the problems design planning of modern collections of clothing on the basis of architectural forms of style modern and wooden architecture. The results of analytical research of varieties of architectural forms of wooden house sare presented them characteristic peripheral -internal device, structure of roofs and elements of decor. Basic principles and criteria are certain, that they are characterized. The analysis of the use of elements of wooden architecture and style is conducted modern in modern architecture. The structural analysis of literary sources, morphological analysis and progress of forms trends, is conducted in a modern clothing. but general methodology of the project-typology going near planning of complex objects. Offered approach and the basic constituents of forms of wooden architecture and style are distinguished modern for the use in planning of collection of youth clothing.*

Keywords: wooden architecture of modern; development of collections; morphological analysis; harmonization of elements.

Стаття надійшла в редакцію 25.03.2017 р.